

קריאה לאנושיות בזמן פורענות

נראה שבשבועות האחרונים הציבור בישראל מוכן לשמוע קולות הקוראים באופן מפורש להפסקת המלחמה על עזה, לא רק לשם הצלת החטופים – מטרה ראויה בפני עצמה – אלא ממגוון של שיקולים.

בפרט, ברור לכל בר דעת שהמלחמה על עזה אינה משרתת את ישראל מבחינה אסטרטגית, אלא מחבלת באופן אנוש בעתידה של המדינה הן מהבחינה המדינית והן מהבחינה הכלכלית והחברתית.

המשך המלחמה מסכן את חייהם של ישראלים רבים, חיילים ואזרחים, בעיקר אם היא תוביל להתלקחות של מלחמה אזורית, וזאת מעבר לטפטוף היומיומי של מספר הרוגים שניתן להם פרסום ומספר פצועים שלא ניתן להם פרסום. המשך הלחימה גם מונע את שיקום חייהם של מעל למאה אלף מפונים מהדרום ומהצפון שרובם הפכו לפליטים בארצם, ומחריף את ההשחתה המוסרית של החברה היהודית.

אלא שאנחנו מבקשים להתמקד בהרג המוני של תושבי רצועת עזה ובהרס סביבת המגורים והיסודות הנדרשים לחיים אנושיים שם, ולא רק משום שאלו זורעים כאב וייאוש שרק יביאו להסלמה של הסכסוך המדמם כבר כמאה שנה.

הטבח המזווע שביצעו לוחמי החמאס ונספחיהם בשבעה באוקטובר אינו מצדיק את המתקפה המזוועה של ישראל על עזה אשר אינה מבחינה בין לוחמים לתושבים בלתי-מעורבים. האמירות ש"אין בעזה בלתי-מעורבים" וש"יש לפגוע בכל האוכלוסייה ללא הבחנה" מייצגות שפל מוסרי שרק התרגום שלהם למעשים -- שאכן נעשו -- חמור ממנו.

נקמה אינה דרכה של התבונה, כמוה כחרב פיפיות. סבלם של הפלסטינים אינו מביא מרפא לסבלם של הישראלים, אלא מבטיח את החמרת הסבל של שני הצדדים בהווה ובעתיד.

עד כה, נהרגו במתקפה על עזה יותר מארבעים אלף תושבים – 2% מכלל האוכלוסייה, רובם נשים וילדים. חלק מהנפגעים נקברו חיים מתחת להריסות. מספר הפצועים עולה על תשעים אלף וחלק ניכר מהם קטועי גפיים.

כשני שלישי מבניי המגורים וממבני הציבור נפגעו קשה, 19 מתוך 36 בתי החולים ברצועה לא מתפקדים, ו-85% ממבני החינוך יצאו מכלל תפקוד. סכנת רעב מאיימת על כל תושבי הרצועה, שרובם שורדים ללא קורת גג בין עיי חורבות.

היעדר תנאים סניטריים, כגון מים נקיים, והרס תשתיות הרפואה והמנגנונים לפינוי הפסולת, הפכו את עזה למדגרה של זיהומים – מקור למוות ולסבל נוספים. מערכת החינוך והאכיפה לא מתפקדות וחיי האוכלוסייה מצטמצמים לניסיונות

הישרדות בתנאים הקשים הכוללים מתקפות צבאיות חוזרות ונשנות על אזורי מחייה. היקף הפגיעה בחיי אדם, הרס סביבת המגורים וחומרת תנאי הקיום של מי שעדיין בחיים הינם כמעט ללא תקדים מאז תחילת המאה.

הזילות הקיצונית בחיים של תושבי רצועת עזה קשורה מהותית לזילות בחיי תושבי הגדה המערבית, אשר נתונים מאז תחילת אוקטובר לדיכוי צבאי חריף שעלה עד כה בחיי 640 הרוגים בתוכם כמאה קטינים. בנוסף לכך, סובלים תושבי הגדה מעליה משמעותית של התנכלות והתעמרות על ידי המתנחלים בעוד שהצבא והמשטרה עומדים מנגד.

כך, יש קשר בין האדישות כלפי פגיעה בחיי האדם בעזה לבין האדישות לגורלם של החטופים, לסיכון חייהם של החיילים בעזה ובצפון ועקירתם של המפונים מהדרום ומהצפון שחיי פליטות נכפו עליהם כבר כמעט שנה. זילות של חיי אדם אינה עוצרת בגבול.

מאז השבעה באוקטובר חלה החמרה ביחס של אזרחי המדינה היהודים לאזרחיה הפלסטינים. זכויות האזרח הבסיסיות ביותר שלהם נתונות תחת מתקפה: כל הבעת דעה מסתכנת בתגובה בלתי-פרופורציונית של הממסד והציבור היהודי, החל ממעצר, דרך סילוק ממקום העבודה או הלימודים, ועד גילויי עוינות והדרה. למותר לציין שהפגנות ואספות נאסרות באופן שרירותי על ידי המשטרה.

באופן כללי, ביחסה לפלסטינים, מדינת ישראל מתכחשת ללקח עברו של הקולקטיב היהודי, אשר נשא עינו בתחינה לאנושיות ולצדק מול שררה שעודדה פריקת עול ומימוש יצרים אפלים בקרב העמים. בהתנהלותה זו, ישראל מרסקת את פוטנציאל **כושר השיפוט המוסרי** של אזרחיה ותורמת את חלקה להיסטוריה של העוול האנושי.

מדינת ישראל מפרה את התחייבויותיה המנוסחות במגילת העצמאות, להתבסס על יסודות החירות, הצדק והשלום, לקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין, להבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות, לשמור על המקומות הקדושים לכל הדתות ולהיות נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

לאחר זוועות מלחמת העולם השנייה, הסכימה משפחת העמים לחדד כללי משפט שנקבעו בעבר והוסיפה כללים חדשים ככללים מחייבים של המשפט הבינלאומי. בעיקרם, נועדו כללים אלה להגן על אזרחים שאינם מעורבים במלחמה, למנוע פגיעה בהם ולשמור על תנאי חייהם הבסיסיים. הכללים נועדו למנוע רצח עם, למנוע השמדה המונית או נרחבת של אזרחים, למנוע הריגה של בלתי מעורבים, למנוע הגליה או גירוש, ולמנוע הריסתן של תשתיות החיוניות

לחיי אדם. מדובר במניעת מעשים נפשעים הפוגעים באופן חמור בכבוד האדם ובחירותו.

מאז השמונה באוקטובר, לא זו בלבד שישראל אינה מקפידה על שמירתם של כללים אלה, אלא מפירה חלק ניכר מהם: מספרם העצום של ההרוגים מקרב האזרחים והבלתי מעורבים, בעיקר נשים וילדים, גירוש של למעלה ממיליון איש ואשה ממקומות מגוריהם ל"אזור בטוח" של אוהלים צפופים אשר הפכו למלכודת אש בדרום רצועת עזה, הריסת תשתיות חיוניות לחיי אדם, כמו תשתיות רפואיות, ציבוריות וחינוכיות, הריסה מסיבית של בתי מגורים ומבני ציבור – כל אלה הם מעשים שנעשו על ידי ישראל ביוזמה. בכך, ישראל מפירה את כללי המשפט הבינלאומי ועליה לחדול מכך מיד, שאם לא כן היא תחריב את שרידי יסודותיה המוסריים ולא תנוקה במשפט העמים.

אלה שראו וחוו את מוראות מלחמת העולם הראשונה וזיהו את הסתמנותה של זו השנייה בעקבות עליית הפשיזם באירופה, הביעו עמדה חד משמעית נגד ההתנגשות המזוינת והשלכותיה.

אריך מריה רמרק, שנפצע קשה במלחמת העולם הראשונה, מתאר בכתיבתו את הטראומה שכופה המלחמה על האדם. בספרו, **"במערב אין כל חדש" (1928)**, הוא קובל על אבסורד היתכנותה של המלחמה מול פני הישגיה הרוחניים של האנושות:

"מה חסרי משמעות הם כל הדברים, הנכתבים, הנעשים, הנחשבים אם המתרחש כאן אפשרי בכלל! אין זאת כי הכל כוזב וחסר ערך, אם לא תהיה בכוחה של תרבות בת אלפי שנים למנוע את זרימתם של נחלי דם אלה, למנוע את קיומם של מאות אלפים מדורי ייסורים כאלה".

בשנת 1932, ערב עליית הנאציזם לשלטון, נענה **אלברט איינשטיין** לקריאת חבר העמים ובחר את **זיגמונד פרויד** כדי לקיים עמו דיון פומבי על **"למה מלחמה?"** ההתכתבות נאסרה לפרסום בגרמניה משום שהמפלגה הנאציונל-סוציאליסטית כבר עלתה לשלטון, אך פורסמה בפריז במרץ 1933. מאז היא משמשת כפלטפורמה לדיון ציבורי, אשר תקפותו למרחב הישראלי-פלסטיני טראגית בימים אלה.

איינשטיין ופרויד התנגדו למלחמה באשר היא, וכך כותב פרויד:

"מדוע אנחנו – אתה ואני ורבים אחרים – מתקוממים כל כך כנגד המלחמה, מדוע איננו משלימים עם קיומה כמו עם עוד הרבה מצבי דחק כואבים אחרים בחיים? [...] והתשובה לשאלה היא: כי לכל אדם שמורה הזכות לחייו שלו, כי המלחמה מחריבה חיי אדם מלאי תקווה, כי היא מביאה את האדם לידי מצבים מחפירים, כי היא אונסת אותו לרצוח אנשים

בניגוד לרצונו, כי היא משחיתה נכסים חומריים יקרי ערך פרי עמלם של אנשים ועוד ועוד."

לאורך ההיסטוריה נאבקו שוחרי חירות ושוויון למען כינונה ושימורה של הדמוקרטיה, ונגד פשיזם, גזענות ופונדמנטליזם מבית. היוזמות השונות שננקטות במרחב הישראלי, גם אם מעטות, מצטרפות לקריאתם הבלתי מתפשרת של שוחרי השלום לדורותיהם ומקנות רוח גבית לדיון ציבורי.

בניסיוננו לתרום את חלקנו לשיח ציבורי זה, ניסחנו עצומה הקוראת לשמירה על הערכים ההומניסטיים היסודיים: [חמלה ושלום](#). כי כדבריו של פרויד

"כל גורם התורם לכינון של זיקות – רגש בקרב הבריות, חזקה עליו שיהיה פועל נגד המלחמה [...]"

מאמר זה נכתב לפני מתקפת הביפרים של ישראל על לבנון. מתקפה זו היא דוגמה נוספת לאדישות של מקבלי ההחלטות בישראל, ושל חלקים נרחבים בציבור, לפגיעה מסיבית בחיי אדם, שעלולה אפילו להחריף בגלל ההסלמה הצפויה בגבול לבנון.

מיכאל בן-יאיר הוא יליד שייח' ג'ראח, ירושלים המזרחית, 1942. גמלאי. בעבר, משפטן בשרות הציבור. בעד חלוקה צודקת של הארץ.

עודד גולדרייך הוא פרופסור בפקולטה למתמטיקה ומדעי המחשב במכון ויצמן למדע. חתן פרס ישראל במתמטיקה ומדעי המחשב לשנת תשפ"א וחבר האקדמיה הישראלית למדעים. חובב מחול מודרני, סרטים דוקומנטריים וספרות עיון. מתגורר בתל אביב עם זוגתו דנה.

נגה וולף היא ד"ר למדעי המדינה, מתמחה בהיסטוריה של הרעיון המדיני. חוקרת את הפרשנויות ההיסטוריוגרפיות לאנטישמיות והשלכתן על עמדות פוליטיות ותפישת העצמי והקולקטיב.